

здійсненню цивільного контролю за діяльністю держави, зокрема за сектором безпеки і оборони, але й національній безпеці як такій. Правовий вакуум і неврегульованість, з одного боку, створюють підстави для зловживань з боку публічної влади та суб'єктів господарювання (наприклад, тих, які виконують оборонні замовлення), а з іншого – формують базис для розростання авторитарних тенденцій, обмежень діяльності медіа та громадськості у здійсненні демократичного цивільного контролю.

1. Яценко В. А., Пилипчук В. Г., Богуцький П. П. та ін. Демократичний цивільний контроль над сектором безпеки і оборони: теорія і практика : навч. посібник / за заг. ред. В. Г. Пилипчука ; Науково-дослідний інститут інформатики і права НАПрН України. Київ ; Одеса : Фенікс, 2020. 224 с.
2. Конституція України від 28.06.1996. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950. Ратифікована Законом України від 17.07.1997. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text.
5. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.
6. International Covenant on Civil and Political Rights. New York, 16 December 1966. Ukraine: Notification Under Article 4 (3). URL : <https://treaties.un.org/doc/Publication/CN/2022/CN.65.2022-Eng.pdf>.

УДК 342.1

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/249-250

Назар ПИСАРЕНКО

здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ.

Олена МАРЧЕНКО

професор кафедри теорії
та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор філософських наук, доцент

**ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ВЗАЄМОДІЇ ЗІ ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ
ЗАДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ**

Штучний інтелект (далі ШІ) – розділ комп'ютерної лінгвістики та інформатики, який швидко розвивається і зосереджений на розробці інтелектуальних машин, здатних виконувати завдання, що зазвичай потребують людського інтелекту [1]. Людина має власну волю, яка походить з можливості відчувати біль та насолоду, якщо розглядати цей фактор з біологічної точки зору [2]. Нейромережі можуть мати умовно негативні знання – вони намагаються не допустити до реалізації у власній діяльності, а також і позитивні знання, з якими ця система працює з об'єктивних причин, адже вони становлять мотив діяльності ШІ. Виходячи з цього факту, за допомогою логічного методу аналогії, можна стверджувати, що свобода волі ШІ не відрізняється від людської за своєю суттю, але масштаби свободи можуть налаштовуватися розробниками ШІ.

Слід мати на увазі, що результати розумової діяльності ШІ практично неможливо передбачити за сучасного стану розвитку технологій. Висновки, зроблені ШІ за допомогою власної розумової діяльності, – це довгий ланцюг умовиводів, які людина, маючи слабший потенціал, передбачити не може. Недостатня прозорість методів, що використовуються ШІ для висновків та рекомендацій, утворює джерело невизначеності щодо їхньої правильності і практичної цінності [2]. Таким чином, людство на даному етапі розвитку може тільки вгадувати майбутні дії ШІ, але не передбачити їх.

Відповідно, будь-яка діяльність ШІ у найближчі часи може створити загрозу національній безпеці будь-якої країни світу, зокрема України, яка прагне досягти рівня прогресивних країн в контексті технічного забезпечення, але через низку причин, насамперед у зв'язку із воєнним станом, це є вкрай складним.

Факт наявності власної волі у ШІ створює складне завдання у вигляді передбачення діяльності ШІ. Чим більшим є простір між знаннями, які регулюються розробником ШІ, тим більшим – ризик для суспільства. Необхідно передбачити дії ШІ у випадку, коли він діятиме розумніше за людину та матиме не менше безумовних рефлексів, які детермінують його волю. Проте вирішення цього завдання поки що видається неможливим. Це пояснюється фактором кількості знань, які підвищують умовний показник розуму ШІ. Менша кількість даних априорі не може бути використана так, щоб передбачити більшу кількість даних. Жодна людина не могла перемогти Гарі Каспарова на його піку, що каже про те, що людина не могла передбачити його дії. Але штучний інтелект переіграв його, передбачивши його дії. Натомість Гарі у цей час не зміг передбачити дії штучного інтелекту [3].

Забезпечення якісного розподілу мотивів діяльності ШІ у вигляді його безумовних рефлексів – це поки що єдиний шлях для мінімізації ризику негативних для національної безпеки наслідків у випадку інтеграції ШІ в суспільство.

Але існує й можливість безпечної інтеграції ШІ в суспільство. Для цього необхідно виключити фактор більшого розуму у ШІ, ніж в людини. В такому випадку необхідність передбачення буде забезпечена успішними результатами на фоні емпатії до ШІ, а регулювання його волі виключить негативну для суспільства мотивацію ШІ, але якість діяльності ШІ значно впаде. У цьому випадку можна підвищити кількість суб'єктів ШІ для підвищення кількості їхніх ідей, відповідно й якість ідей у рамках екосистеми ШІ на фоні плюралізму їхніх думок.

Узагальнюючи основоположні принципи безпеки діяльності ШІ, можна зробити висновок, що у людства немає можливості інтегрувати ШІ без ризику появи негативних для національної безпеки наслідків.

У випадку, коли сам предмет дослідження не відповідає вимогам суспільства, його можна використати як зброю. Немає необхідності інтегрувати у суспільство новостворену «істоту», яка набагато розумніша за будь-яку існуючу людину, – можна створити істоту, яка має більш обмежену волю, ніж у людини, та ненабагато розумніша за неї. Звісно, у цьому випадку інші держави можуть створити загрозу для державної та національної безпеки країни за мотивів ШІ, встановлених негативними рішеннями його розробників. Необхідно поділити ШІ, який використовується для національної безпеки та розвитку держави, на два типи: звичайний ШІ, який не розумніший за людину; сильний ШІ, можливості якого більше за людські.

Перший ШІ повинен використовуватись в суспільному житті як найбільш безпечний. Другий, як менш безпечний, повинен мати обмежений простір діяльності, щоб не завдати шкоди суспільству. Використання сильного ШІ для захисту країни, а не за для розвитку – найбільш прагматичний варіант використання ШІ. Навіть інтеграція сильного ШІ у простір ворога, коли цей ШІ має негативні для ворога мотиви діяльності, – це шлях для забезпечення національної та державної безпеки у великих масштабах [4].

Узагальнивши вищевикладені міркування, можна стверджувати, що забезпечення безпеки діяльності ШІ – це не тільки питання етичного та соціального рівня, це питання, що стосується можливості існування людства. Регулювання діяльності ШІ потребує створення системи, елементи якої повинні відображатися як у правилах щодо технічних характеристик ШІ, так і у відповідних можливостях їх реалізації. Поки людство вирішує проблеми соціального характеру, налаштовуючи взаємовідносини між собою, на наших очах формується новий світ з іншими суб'єктами, можливості яких потужніші за людські, але воля яких наразі не може бути передбачена.

-
1. Штучний інтелект. *Вікіпедія*. URL : https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Штучний_інтелект.
  2. Скіцько О. Складаний П. Ширшов Р. Гуменюк М. Ворохоб М. Загрози та ризики використання штучного інтелекту. *Кибербезпека: освіта, наука, техніка*. 2023. № 2 (22). С. 6–18. URL : <https://csecurity.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/520/408>.
  3. Deep Blue versus Garry Kasparov. *Wikipedia*. URL : https://en.m.wikipedia.org/wiki/Deep_Blue_versus_Garry_Kasparov.
  4. Мартинюк В. О. Правова регламентація використання штучного інтелекту : пояснюв. записка до дипломного проекту (магістерської роботи). Львів, 2021. 87 с. URL : https://er.ucu.edu.ua/bitstream/handle/1/2604/Martyniuk_mag.pdf?sequence=1.